

Latvijā ir 647 vispārējās izglītības iestādes, no tām aptuveni 60 nākamo četru gadu laikā piedzīvos pārmaiņas, tās jāorganizē, vai jāslēdz vēl desmitā daļa skolu. To paredz valdības rīcības plāna projekts. Izglītības un zinātnes ministrija jau sākusi vei-

dot darba grupu, kurai vajadzētu izlemt, kurām skolām nepieciešamas pārmaiņas un kā tās panākt. Rīcības plāna projektā teikts: "Reorganizācijas un likvidācijas process skars aptuveni 10 procentus izglītības iestāžu, tādējādi veicinot izglītības kvalitāti, izglītojamo drošību

un labsajūtu, celtu zemākās mēneša darba algas likmes pedagogiem un pedagogu darba slodzi, vienlaikus nodrošinot aizdevumu un grantu iespējas pašvaldībām skolu mācību vides uzlabošanai."

Izpildes termiņš šim rīcības plāna punktam ir 2026. gada 30. jūnijs.

Februāra sākumā Latvijas Pašvaldību savienības Izglītības un kultūras komitejas sēdē izglītības ministre Anda Čakša skaidroja: "Gribam izveidot skolu tīklu, kas centrēts uz bērnu un ir cilvēkresursu efektīvs."

Arī Cēsu novada skolu tīklā gaidāmas pārmaiņas. Samazinās speciālo izglītības iestāžu skaits.

Pārmaiņas sākušās. Kas būs turpmāk?

Priekuļu vidusskola septembrī vairs neuzņems audzēkņus 10.klasē, un līdz 2024./25. mācību gadam vidusskolu pārveidos par Priekuļu pamatskolu. Tādu lēmumu Cēsu novada domes deputāti pieņēma 21.februāra sēdē.

Kāda nākotne būs citām novada lauku vidusskolām – Jaunpiebalgas, Jauno Līderu Līgatnē un Vecpiebalgas vidusskolai? Cēsu pašvaldības Izglītības pārvaldes vadītāja Linda Markus – Narvila plašus komentārus par šo tēmu nesniedz: "Saskaņā ar 2022.gada jūnija domes sēdē lemto ir izveidota darba grupa, kas joprojām strādā pie skolu tīkla jaunajumiem. Darba grupa ir pārstāvēta gan politiski (deputāti), gan ir iekļauti visu apvienību pārvalžu vadītāji, gan Izglītības pārvaldes speciālisti. Darbu organizējam, sadalot jautājumu pa daļām: 1. grupa - vidusskolas, 10.-12.klases; 2.grupa – speciālo izglītība;

3.grupa – pamatskolas, 7.-9.klašu posms. Ir kopīgi izstrādāti kritēriji, pēc kuriem arī analizējam mūsu skolu datus. Mūsu situāciju, plānus un iecerēs esam pārrunājuši visos līmeņos, gan tiekoties ar skolu vadības komandām, gan apvienību pārvaldēm, gan Izglītības un zinātnes ministrijas ekspertiem, pat izglītības un zinātnes ministri un Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētāju. Šobrīd deputāti lēmuši par Cēsu Bērzaines pamatskolas - attīstības centra pāreju uz vispārīglītojošās pamatskolas statusa skolas tipa un Priekuļu vidusskolas pakāpes maiņu."

Taču tajā pašā 21.februāra domes lēmumā, ar kuru nosaka Priekuļu vidusskolas pakāpes maiņu, 4. punktā teikts: "Saskaņā ar Noteikumu* 11.punktu noteikt ārpus pašvaldības administratīvā centra esošajām vispārējās vidējās

izglītības iestādēm - Jaunpiebalgas vidusskolai, Vecpiebalgas vidusskolai, Jauno Līderu vidusskolai - pārejas periodu līdz 2025. gada 31. augustam."

Te jāpaskaidro, ka Priekuļu vidusskola, pārveidojoties par pamatskolu, pretendē uz iespējām piesaistīt Eiropas Savienības Atveseļošanās fonda līdzekļus 1,5 miljonu eiro. Nosacījumus finansējumam, ko var saņemt skolas, reglamentē Ministru kabineta noteikumi "Izglītības iestāžu infrastruktūras pilnveide un aprīkošana", kas minēti domes lēmuma 4.punktā. L.Markus-Narvila skaidro: "Tie nav noteikumi, kuri nosaka normatīvu, kritērijus, kas regulē to, kā valsts piedalās pedagogu darba samaksas finansēšanā. Tie ir noteikumi, kas ļauj pretendēt uz ārējā finansējuma piesaisti, ja novadā īstenojam skolu tīkla reformu."

Lai varētu pieteikties uz Atveseļošanās fonda līdzekļiem, vietvarā jābūt pieņemtam lēmumam par ārpus pašvaldības administratīvā centra esošo vispārējās vidējās izglītības iestāžu reorganizāciju. Tāda lēmuma var nebūt, ja saskaņā ar Valsts izglītības informācijas sistēmas datiem uz 2022. gada 1. septembri vispārējās vidējās izglītības iestādē 10.-12. klašu grupā ir vismaz 60 izglītojamie, tas ir iemesls, kādēļ trijām novada lauku vidusskolām noteikts pārejas periods. L.Markus-Narvila komentē: "Sākotnēji kritērijs (Atveseļošanās fonda līdzekļu saņemšanai-red.) bija noteikts 120, tas mums šķita neīstenojams, tādēļ sarunās ar Izglītības un zinātnes ministriju panācām kompromisu – 60, katrā vidusskolas klasē pa 20 audzēkņiem, lai skolēniem būtu iespēja mācīties pēc mūsdienu metodēm."

Cēsu novada domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Eglīns – Eglītis uzsvē, ka pārejas periodi minētajās skolās noteikti tikai vidusskolu klašu posmam. "Turpinām darbu ar izglītības iestādēm, lai saprastu, ko varam darīt, lai nepieciešamos rādītājus sasniegtu, vai meklēt skolas nišu jau ar citu izglītības pakāpi. Pārejas periods ir paredzēts skolu stiprināšanai. Runājot par citām skolām ar mazu skolēnu skaitu, arī šeit darbs notiek, mēģinot rast skolu spēcīnāšanas *vitāmus*, kas ietver jautājumu par skolu specializāciju, saimniecības pārskatīšanu, mācību darba pārorganizāciju," tā domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Eglīns – Eglītis.

21.februāra domes sēdē, pieņemot lēmumu par izglītības iestādēm, deputāts Laimis Šāvējs, kurš bija viens no tiem, kas balsoja pret, vērtēja, ka šāds nosacījums -60- skolēni vidusskolas klasēs - varētu nozīmēt Jaunpiebalgas vidusskolas pakāpes samazināšanu. L.Markus -Narvila, minot skolēnu skaitu vidusskolas klasēs Jaunpiebalgā, teic: "Redzam, ka tieši Jaunpiebalgas vidusskolā līdz kritērijam 60 pietrūkst ļoti maz audzēkņu, tādēļ, mērķtiecīgi strādājot, šo rādītāju noteikti varam sasniegt." □

Skolas saglabā optimismu, lai arī – situācija var būt nopietna. Kā skolu vadītāji raugās uz šo domes lēmumu?

Jaunpiebalgas vidusskolas direktors ARNIS RATIŅŠ atzīst, ka skolā uz šo procesu raugās visnotaļ satraukti. Vidusskolas klasēs patlaban ir 52 audzēkņi, lauku skolai tas ir pietiekami daudz. Pēc Ministru kabineta noteikumiem, lai valsts mērķdotāciju vidējās izglītības posmam saņemtu skolas, kas atrodas ārpus administratīvo teritoriju centriem, vidusskolas klašu posmā jābūt 40 skolēniem. Ja būs jānodrošina 60 audzēkņi, visticamāk, tas neizdosies, kaut vidusskolas piedāvājums ir īpaši ar ļoti spēcīgu dabaszinātņu jomu, ir iespējams apgūt padziļināto kursu bioloģijā un ķīmijā. Tas noder jauniešiem, kuri vēlas dzīvi saistīt ar medicānu, inženieru, farmaceitu un citām profesijām, kurās šie priekšmeti ir svarīgi. Taču spēcīgā dabaszinātņu joma negarantē nokomplektēt vidusskolas klases ar prasītajiem divdesmit skolēniem katrā. "To nevaru paredzēt. Mums ir dots pārbaudes laiks līdz 2025.gadam. Tomēr man joprojām nav skaidrs, kas notiks, kad pienāks 2025.gads. Ja tai brīdī vidusskolas klases arvien mācīsies 52 bērni, nevis sešdesmit, vai skolu automātiski pārveidos par pamatskolu?" jautā A.Ratiņš un piebilst, ka novērtē pašvaldības doto pārejas periodu vidējās iz-

glītības posma saglabāšanai.

Direktors uzsvē, ka Jaunpiebalga ir patālu no administratīvā centra, līdz Cēsīm ir septiņdesmit kilometru, arī citas pilsētas, kur iespējams iegūt vidējo izglītību, ir samērā tālu. "Mani visvairāk uztrauc, ka ne visi bērni, kas Jaunpiebalgā beigs pamatskolu, aizies mācīties tālāk. Tagad var absolvēt devīto klasi un turpināt iegūt vidējo izglītību tepat. Ja tādas iespējas nebūs, noteikti kāds procentu pamatskolas beidzēju mācības neturpinās gluži vienkārši attālumam dēļ." A.Ratiņš uzsvē, ka jāņem vērā jauniešu vecāku finansiālās iespējas. "Ja arī ir pieejama dienesta viesnīca, bērnam, dzīvojot projām no mājām, vajadzīga nauda iztikai, ja dzīvo ģimenē, tas ir vienkāršāk. Un vai jauniešiem, kuri gribēs iegūt vispārējo vidējo izglītību, Cēsis būs pirmā izvēle? Smiltene atrodas četrdesmit kilometru attālumā, Gulbene piecdesmit kilometrus, Madonu sešdesmit kilometrus no Jaunpiebalgas, tātad tuvāk nekā Cēsis. Esmu to sacījis arī Cēsu domes vadībai," atklāts ir A.Ratiņš.

Jauno Līderu vidusskolas (Līgatnē) direktore SAIVA VĪTOLA atzīst, ka šī ir no tiesas sāpīga tēma. "Jauno Līderu vidusskola fokusējas uz vispārējās

vidējās izglītības nodrošināšanu visos izglītības posmos. Kopā ar kolēģiem vadu pārmaiņu procesu skolā, pirms trīs gadiem nolēmām iet jaunu ceļu un ieviest jauninājumus, tostarp mainījām skolas nosaukumu. "Covid-19", karš Ukrainā, pašvaldību reforma un citi notikumi bremsēja visu īstenošanu pilnībā, bet jāatgādina, ka pārmaiņas izglītībā nenotiek dažos gados, tām vajadzīgs ilgāks laiks. Uzskatu, ka Līgatnē un apkaimē ir potenciāls pilnvērtīgi darboties pilna spektra vidusskolai."

Saiva Vītola stāsta, ka patlaban tiek izstrādāta Jauno Līderu vidusskolas attīstības stratēģija 2023.-2026.gadam un kā skolas mērķi līdz 2025./2026. mācību gadam nosaka turpināt vadīt pārmaiņu procesu izglītības jomā Līgatnē, palielinot kopējo skolēnu skaitu līdz 200, tostarp vidusskolēnu skaitu līdz 45. "Mēs gribam būt jauniem izaicinājumiem atvērta skola, kurā izglītojamie, pedagogi, vecāki un kopiena kopā sekmē attīstību."

Jauno Līderu skolas direktore vietnieks Mārtiņš Šteins komentē: "Protams, apzināties, ka nesam atrauti no lielajām izglītības pārmaiņām un ievērosim dibinātāja lemtu, taču negribam, lai tiek nepārdomāti sagrautas idejas, kuru sekmīgai īstenošanai vajag laiku. Skaidrs, ka mēs

gatavojamies pilnvērtīgi darboties arī kā pamatskola, taču šī pārmaiņa nav darbākārtība. Strādājam skolēnu skaita palielināšanas virzienā, tas pieaudzis no 133 skolēniem 2021.gadā līdz 164 skolēniem šobrīd. Mēs veidojam skolu, kas ir atspēriena vieta, kur kļūt par izglītotu līderi!"

Vecpiebalgas vidusskolas direktore ILONA STRELKOVA uzskata, ka uzliktās prasības īsteno tik īsā laikā neizdosies:

"Pēdējos sešos mācību gados skolēnu skaits Vecpiebalgas vidusskolā 10.-12.klašu posmā svārstījies no 30 līdz 40, tāpēc apzinot, ka prasību – vidusskolas posmā vismaz 60 skolēnu – nākamajos divos gados nespēs īsteno. Manuprāt, veicot skolu reformu un izvirzot mistiskus skaitļus, tiek aizmirsts, ka aiz tiem stāv bērni un viņu ģimenes, tiek aizmirsts par viņu vajadzībām un interesēm. Argumentiem minēšu tikai pāris faktus. Pirmkārt, attālums līdz skolai. Mūsu audzēkņi nokļūšanai uz skolu izmanto gan sabiedrisko transportu, gan skolas autobusus, kas veic trīs maršrūtus. Pirmajā reisā pirmajā pieturvietā skolēns autobusā iekāpj plkst. 6.40, tātad bērnam jāceļas vismaz sešos, bet pēc pusdienā no autobusa izkāpj plkst. 17. Ja

bērnam izglītības ieguve būs jāturpina Jaunpiebalgā, Madonā, Cēsīs, Valmierā vai Smiltēnē, daļai skolēnu attālums no dzīvesvietas līdz skolai palielināsies. Otrkārt, ģimenēm tas prasīs papildu līdzekļus. Jā, ir skolas ar bezmaksas dienesta viesnīcu, bet bērnam ārpus mājas divu ēdienreizu vietā būs četras, ziņams, ka tās izmaksā dārgāk. Treškārt, ārpusstundu aktivitātes un interešu izglītības pieejamība. Uz mācību iestādi būs jāmēro garš ceļš, kas prasīs ilgāku laiku, tādēļ viņa iespējas iesaistīties interešu izglītībā un ārpusstundu aktivitātēs būs ierobežotas. Bažas, ka šie faktori var radīt situāciju, ka lauku apvidos dzīvojošie bērni pēc pamatizglītības iegūšanas izglītību neturpinā." □

Lappusi sagatavoja ANNA KOLA

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenošanas izdevniecība SIA "Cēsu Druva".